

Του **Δημήτρη Γρηγορόπουλου**

Αυταπάτες του ΣΥΡΙΖΑ για την εξουσία

Προεκλογικά, ο ΣΥΡΙΖΑ και η ευρύτερη ρεφορμιστική Αριστερά διατυμπάνιζαν τη δυνατότητα της «αριστερής» κυβέρνησης ν' αλλάζει ριζικά τη χώρα και ειρωνεύονταν τη μαρξιστική κριτική ως «παλαιολιθική». Βέβαια, οι περισσότεροι και τότε γνώριζαν και τώρα γνωρίζουν ότι χωρίς ρήξη με το σύστημα σ' ένα μείγμα διαχείρισής του θα αρκεστούν με προεξάρχουσα τη νεοφιλελεύθερη πολιτική, που αποτελεί νομοτελειακή επιλογή του κεφαλαίου στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό.

Στον κολοφώνα της δημοκοπίας η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ επαγγελλόταν ότι το ζήτημα του χρέους θα λυνόταν με ευρωπαϊκή συνδιάσκεψη, συμμαχία του Νότου και παρεμφερή φληναφήματα. Η παραγνώριση της υπερεξουσίας του κεφαλαίου, διεθνούς και εθνικού (δευτερευόντως), η ιδεαλιστική απολυτοποίηση της πολιτικής έναντι της οικονομίας, που θα παραμέριζε τα δυσθεόρατα εμπόδια, δεν έπειθε παρά τους ορυμαγδούς της ούτε τον χιλιοπροδομένο λαό μας, που απλώς αναζητούσε μια αχτίδα φωτός στο σκοτάδι των μνημονίων. Αυτή την ελάχιστη ελπίδα εξέφρασε χαρακτηριστικά το λαϊκό μότο: «Και το ένα δέκατο να κάνετε από όσα υπόσχεστε, θα είμαστε ευχαριστημένοι!»! Αλλά και αυτό το «ένα δέκατο» απομακρύνεται, οι επιπτώσεις των μνημονίων θα μας καταδυναστεύουν, αφού αποτελούν στρατηγικές αναδιαρθρώσεις του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, ενώ οι ελαφρύσεις, όταν και όσο υπάρξουν, θα συνοδεύονται και από νέες επιβαρύνσεις, που θα επιβάλει το νέο, αναπόφευκτο, όπως φαίνεται μνημόνιο, που θα συναφθεί τον Ιούνιο...

Η επίκληση του σκληρού πυρήνα του κράτους για τα ανυπέβλητα όρια που θέτει ακόμη και σε απλές ρυθμίσεις σε μεγάλο βαθμό γίνεται εκ του πονηρού, για να δικαιολογηθεί η αδυναμία της μεταρρυθμιστικής ορμής ακόμη και στις «πρώτες εκατόν ημέρες» που αποτελεί κλασικό πλέον γνώρισμα της διαχειριστικής πολιτικής, για να υπάρξει μια δέσμη αλλαγών ικανή να προδιαθέσει θετικά για ένα διάστημα τουλάχιστον τις μάζες. Αλλά η σκληρότητα του κράτους και γενικότερα της πολιτικής εξουσίας του ολοκληρωτικού ελληνικού καπιταλισμού, αλλά και του «μισοκράτους» των Βρυξελλών αποτελούν πραγματικότητα και όχι απλό άλλοθι αβελτηρίας. Όταν, για παράδειγμα, ο υπουργός Υγείας εξανίσταται για την αδυναμία αλλαγής διοικητών νοσοκομείων δεν ψεύδεται υποχρεωτικά. Το ίδιο ισχύει και για τις δηλώσεις στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ για την ανεξέλεγκτη δράση της αστυνομίας στις Σκουριές. Και αυτή η αδυναμία δεν θα είναι παροδική, αλλά διαρκής για όποιον επιλέγει την κυβερνητική διαχείριση και όχι τη σύγκρουση και τη ρήξη με το σύστημα, για να υπάρξουν έτσι προωθητικές κατακτήσεις με ολοκλήρωσή τους στην επανάσταση.

Το ζήτημα της εξουσίας δεν λύνεται με εκλογές

Γιατί η αστική θεωρία, αλλά και η μικροαστική ρεφορμιστική που επαγγέλλεται την κοινωνική αλλαγή, αδυνατούν να διατυπώσουν μια ριζοσπαστική θεωρία του κράτους; Όχι κυρίως λόγω γνωστικών ή λογικών αδυναμιών, αλλά κυρίως λόγω των ταξικών περιορισμών του γνωστικού ορίζοντά τους. Την αστική και μικροαστική σκέψη κυριαρχεί η θετικισμός, δηλαδή η απολυτοποίηση του θετικού, του υπάρχοντος, άρα και η αλλαγή του, το αρνητικό περιορίζεται στη βελτίωση του υπάρχοντος απ' τις παθογένειές του, δεν οδηγεί στην ανατροπή του.

Η πρόβλεψη του Μαρξ για την επαναστατική κατάργηση του καπιταλισμού επαληθεύτηκε σε περιορισμένο χώρο (σε ορισμένες χώρες) και χρόνο (περιορισμένη διάρκεια). Απεναντίας, η αστική και μικροαστική θεωρία και πολιτική (ακόμη κι όταν αυτοαποκαλείται μαρξιστική) στην καλύτερη περίπτωση βελτιώνουν το σύστημα απλώς δεν παράγουν μια ανώτερη κοινωνία. Αλλά οι εγγενείς αντιφάσεις του καπιταλισμού και οι αναπόφευκτες κρίσεις του καθιστούν παροδικές και αυτές τις βελτιώσεις, οδηγούν σε επιδείνωση οικονομική, κοινωνική πολιτική, ηθική. Ο θετικισμός δεν εμβαθύνει στο κοινωνικό υπάρχον και στις αντιθέσεις του. Μένει στο φαίνεσθαι και σε δευτερεύουσες αντιθέσεις. Τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές σχέσεις δεν τις προσδιορίζει με το κριτήριο της ταξικής αντιθετικότητας, τις αναγνωρίζει ως σχέσεις πραγμάτων (φετιχισμός). Το κράτος δεν θεωρείται όργανο, με σχετικό αυτοτέλεια, της αστικής τάξης, για να εμπεδώνει την εξωοικονομική και την οικονομική κυριαρχία της, αλλά «πράγμα» που δύναται να χρησιμοποιείται κατά το δοκούν απ' τον πολιτικά κυρίαρχο (αστικός πλουραλισμός - εργαλειακή θεωρία). Κατ' εξοχήν μορφή φετιχιστικού κράτους αποτελεί η αστική δημοκρατία: Η υποτιθέμενη λαϊκή κυριαρχία μέσω γενικών εκλογών, ο πολυκομματισμός, η ανάδειξη κυβέρνησης απ' την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, η διάκριση των εξουσιών, η ισότητα έναντι του αστικού δικαίου (κράτος δικαίου).

Στην πραγματικότητα, η αστική δημοκρατία είναι μορφή δικτατορίας της αστικής τάξης. Το αστικό κράτος θεμελιώνεται στη διχοτόμηση της ανθρώπινης πραγματικότητας σε πολίτη και ιδιώτη. Ως ιδιώτης ο άνθρωπος δεν έχει συμμετοχή στη δημόσια ζωή, ως πολίτης συμμετέχει σ' αυτήν στοιχειωδώς με τις βουλευτικές εκλογές, ενώ η βούλησή του αλλοιώνεται με τους νοθευτικούς τρόπους διεξαγωγής τους και την αναντιστοιχία, κατά κανόνα, της διακυβέρνησης προς τη λαϊκή εντολή.

Η ανάλυση του πολιτειακού συστήματος της αστικής δημοκρατίας ιδιαίτερα στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό επιβεβαιώνει το χαρακτηρισμό της ως κοινοβουλευτικής δικτατορίας. Αυτός ο χαρακτήρας της αστικής δημοκρατίας επιβεβαιώνεται και απ' τον αποκλεισμό στη διαχείρισή της δυνάμεων αντιπάλων του συστήματος ή απλώς αφερέγγυων. Αυτός ο αποκλεισμός συντελείται με τους αντιδημοκρατικούς όρους των εκλογών, την κινδυνολογία, τον πόλεμο των ΜΜΕ, την ακατάσχετη δημαγωγία. Αλλά αν μια ανεπιθύμητη δύναμη περάσει απ' αυτά τα φίλτρα αλώβητη και καταλάβει την κυβερνητική εξουσία, τότε θ' ακολουθήσει πολύπλευρη συστηματική υπονόμευση και τελικά ανατροπή (Βενεζουέλα, Χιλή, Νικαράγουα κ.ά.). Εξάλλου, ακόμη και για τον ακίνδυνο για το σύστημα ΣΥΡΙΖΑ είχε εξαπολυθεί προεκλογικά έντονη κινδυνολογία.

Ο θεσμός της κυβέρνησης στην αστική δημοκρατία διευθύνει συνολικά το κράτος και τους μηχανισμούς του. Δημιουργείται η εντύπωση ότι έχει απόλυτη εξουσία επί όλων των μηχανισμών και λειτουργιών του κράτους και συνακόλουθα ότι όποιος κατέχει την κυβερνητική εξουσία κατέχει και την κρατική εξουσία συνολικά. Στην πραγματικότητα, οι κρατικοί θεσμοί έχουν αυτοτέλεια, ιδιαίτερα οι κατασταλτικοί.

Μάλιστα, όταν αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση μια αφερέγγυα δύναμη, οι μηχανισμοί αυτοί στεγανοποιούνται πλήρως και συγκεντρώνουν την πραγματική εξουσία. Η ιστορική εμπειρία είναι αφευδής μάρτυρας αυτής της αλήθειας. Παράλληλα, στο σύγχρονο αστικό κράτος έχει δημιουργηθεί ένα πλήθος «ημικρατικών» οργάνων (ανεξάρτητες αρχές, επιμελητήρια, επιτροπές της Βουλής ή των υπουργείων, όπως το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας, διαιτητικοί θεσμοί) που με την ευρύτερη έννοια εντάσσονται στο κράτος και διευρύνουν την εξουσία του. Τα συστημικά κόμματα που δεν ασκούν κυβερνητική εξουσία, συμμετέχοντας στη Βουλή, αλλά και ως εξωκοινοβουλευτικά, αποτελούν ενεργό παράγοντα της αστικής εξουσίας. Ιδιαίτερα, αν τα κυβερνητικά ηγία αναλάβει αφερέγγυα δύναμη, αναβαθμίζουν το ρόλο τους ως ομάδες πίεσης και υπονόμησης της κυβέρνησης.

Τμήμα ισχυρό της εξωκρατικής εξουσίας αποτελεί ευρύτατο δίκτυο θεσμών, γεγονός που κύρια ώθησε τον Γκράμσι να διατυπώσει τη θεωρία του πολέμου θέσεων: Ιδιωτικά ΜΜΕ, Εκκλησία, συνδικαλιστική γραφειοκρατία, συνδικάτα, οργανώσεις, παντός είδους σύλλογοι, που τάσσονται υπέρ του συστήματος και του κράτους. Τα ιμπεριαλιστικά κράτη και οι διεθνείς ενώσεις, όπως η ΕΕ, παρεμβαίνουν συστηματικά και θεσμικά στα κράτη - μέλη τους, επηρεάζουν την πολιτική τους με θεσμούς δανεισμού, «συναπόφασης» ελέγχου και επιτροπείας όπως το Δημοσιονομικό Σύμφωνο, που επιβάλλει διαρκή λιτότητα, ελέγχοντας τους προϋπολογισμούς με θεσμούς ελέγχου και επιτροπείας.

Τεράστια και άμεση επίδραση ασκούν στο κράτος τα διεθνή και εθνικά μονοπώλια. Η σχετική αυτοτέλεια του κράτους απ' το κεφάλαιο έχει σαφώς μειωθεί, όσον αφορά την υπεράσπιση στοιχειωδών συμφερόντων των εργαζομένων απ' τις απαιτήσεις των κεφαλαίων, όπως και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, απ' την εντεινόμενη συγκεντροποίηση των μονοπωλίων. Παράλληλα, όλο και πιο έντονα παρεμβαίνουν στο κράτος τα όργανα των καπιταλιστών (όπως ο ΣΕΒ που τάχτηκε αναφανδόν υπέρ της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ), ενώ αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός ανώτατων στελεχών των μεγάλων επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν κυβερνητικά και κρατικά αξιώματα. Η μείωση της σχετικής αυτοτέλειας του κράτους συνδυάζεται με την αύξηση του επιτελικού λειτουργικού ρόλου του, ακόμη και στην οικονομία (ρύθμιση μισθών, εισφοροαπαλλαγές και φοροαπαλλαγές για το κεφάλαιο, εξασφάλιση αγορών, δάνεια προνομιακά στο κεφάλαιο, ιδιωτικοποιήσεις κ.ά.). Είναι προφανές ότι όποιος θεωρεί ότι το ζήτημα της εξουσίας ισοδυναμεί με απλό κοινοβουλευτικό περίπατο πλανάται και αποπλανά...

Ο Μαρξ γράφοντας την Κριτική του προγράμματος της Γκότα άσκησε σκληρή κριτική στον Φ. Λασσάλ για τις μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις του με τον Μπίσμαρκ, που αποσκοπούσαν στην αποδοχή του αστικού κράτους και του αστικού θεσμικού πλαισίου απ' την εργατική τάξη. Η κριτική ισχύει και για τα σημερινά ανάλογα...

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 11.4.2015